

Till minne av Ragnar Berfenstam

Professor emeritus Ragnar Berfenstam, Uppsala, har avlidit vid 93 års ålder.

Han föddes 1916 i Bärfendal i Bohuslän där hans far var folkskollärare och kantor. Efter studentexamen i Uddevalla började han läsa medicin i Uppsala där han blev med.lic.1943. Efter olika läkarförordnanden blev han med.dr. och docent i pediatrik 1952, från 1956 docent i socialpediatrik. Efter ett år som professor i socialmedicin i Umeå blev han 1961 professor i socialmedicin vid Uppsala universitet, en befattning som han innehade till sin pensionering 1980.

Ragnar Berfenstam tillhörde den första generationen av professorer i socialmedicin. Hans insatser låg främst inom den förebyggande medicinen, den kliniskt tillämpade socialmedicinen och hälso- och sjukvårdsforskningen. Han gjorde tidigt banbrytande insatser när det gällde forskning om barnolycksfall och var drivande i bildandet av Samarbetskommittén mot barnolycksfall. Kommittén bedrev under många år ett arbete som bidrog till en dramatisk nedgång av antalet dödsolyckor bland barn i Sverige. För dessa insatser fick han stor internationell uppmärksamhet, inbjöds som gästföreläsare i olika delar av världen och anlätades som expert av WHO.

Hans kliniska förankring gjorde det naturligt för honom att se de socialmedicinska tillämpningarna även inom andra områden än pediatriken, såsom astma, tidiga graviditetsförluster och ålderssjukdomar. Han blev den förste överläkaren i socialmedicin vid Akademiska sjukhuset och handledare för kuratorsverksamheten där.

Även hälso- och sjukvårdens organisation och sätt att fungera kom att engagera Ragnar Berfenstam och han blev en av initiativtagarna till hälso- och sjukvårdsforskningen, bland annat genom internationella jämförelser på sjukvårdens område. I Tierpsprojektet kartlades en hel befolknings sjukvårdsutnyttjande och prövades nya former av samverkan mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten. I en skrift tillsammans med andra presenterade han för första gången ämnet hälsoekonomi i Sverige. Även de tidiga insatserna inom omvårdnadsforskningen fick en bas vid hans institution. Han kom att utnyttjas som expert av Spri och Landstingsförbundet. Han var under många år vetenskapligt råd i Socialstyrelsen och rådgivare åt Barnombudsmannen.

övrigt

Han fick många hedersbetygelser, bland annat Nordiska folkhälsopriset och Uppsala universitets Gustaf Adolf-medalj i guld. Han var ledamot av Kungl. Vetenskapssamhället och Kungl. Vetenskaps-Societeten i Uppsala.

Ragnar Berfenstam var under många år redaktionssekreterare för Socialmedicinsk tidskrift. Han blev också den första hedersledamoten i Svensk socialmedicinsk förening.

Han följde med stort intresse och nyfikenhet ämnets utveckling. Långt efter sin pensionering och över 90 år gammal deltog han aktivt i institutionens seminarier. Genom sitt försynta men samtidigt målmedvetna sätt och sin diplomatiska förmåga förmådde han omsätta forskningens resultat i sjukvård och samhälle. Kring honom fanns en aura av vänlighet och klokskap. För många av sina medarbetare blev han inte bara ett föredöme och en mentor utan också en nära vän, nu djupt saknad.

Björn Smedby
Claes Sundelin
Claes-Göran Westrin
P Owe Petersson
Martin H:son Holmdahl